

UDC 316.347.063.3 (497.7)

Mr. Bujar Zylfiqari¹

Mr. Bujar Kajolli²

MAQEDONIA- INDENTITETI DHE INTEGRIMET

МАКЕДОНИЈА – ИДЕНТИТЕТОТ И ИНТЕГРАЦИЈТЕ

MACEDONIA – IDENTITY AND INTEGRATIONS

Abstract

Macedonia's territory includes the central part of the Balkans where its geographical position serves as a bridge between the neighboring countries and Western Balkan countries.

The name Macedonia has deep roots, and this is not about any nation or ethnicity but, it is only for a territory that includes the Aegean Sea in south, Lake Ohrid and the Mesta River in the east and the Shar mountains in North. Macedonia's geostrategic position is important and deeply affects in interweaving the interests of neighboring countries, those in the Balkans and most influential countries in Europe and beyond.

As regards the notion of identity, we have to do with the main features of the individual, collective and society in general. By this we mean a willingness to recognize the self, community and the nation, which represents the backbone readiness and leading segment of the formation and functioning of a state that seeks democratic and advancing values.

Starting from the collective identity, as one of the components of identity, we can add that the social and state identity is directly involved in an open perennial dispute with southern neighbor, for which the Macedonian state requires solutions with the aim of achieving genuine values through the integration in euro-Atlantic structures.

Integration processes are presented as one of the core values of contemporary societies, especially for the Balkan countries, which countries exactly through integration intend maximum achievements and social advancement. Macedonia through integration finds itself in fulfilling the goals of the society that lives within its borders. The above mentioned dispute will be discussed in more detail in this scientific work, and it presents the main obstacle in terms of integration in the Euro-Atlantic structures, integrations which are extremely important for the country's development in all aspects, especially in economicall field.

---

¹ Autori është magjistër i Diplomacisë në Fakultetin e Administrimit Publik dhe Shkencave Politike pranë Universitetit të Evropës Juglindore në Tetovë, aktualisht i punësuar në Ministrinë e Mbrojtjes së RM-së, bujarzylfiqari@gmail.com

² Autori është magjistër i Diplomacisë në Fakultetin e Administrimit Publik dhe Shkencave Politike pranë Universitetit të Evropës Juglindore në Tetovë, aktualisht i punësuar në Ministrinë e Ekonomisë së RM-së, kajolli.b@gmail.com

Abstrakt

Territori i Maqedonisë përfshinë pjesën qendrore të Ballkanit ku pozita e saj gjeografike shërben si një urë lidhëse për vendet fqinje dhe për vendet e Ballkanit Perëndimor.

Emri Maqedoni ka rrënjë të thella dhe aspak nuk bëhet fjalë për ndonjë popull apo etnitet por, bëhet fjalë vetëm për një territor i cili përfshin pjesën e Detit Egje në Jug, Liqenit të Ohrit, Lumit Mesta në Lindje dhe vargun e maleve të Sharrit në Veri. Pozita gjeostrategjike e Maqedonisë është e rëndësishme dhe tangon thellë në gërshetimin e interesave të shteteve fqinje, atyre të Ballkanit dhe të vendeve më me ndikim në Evropë dhe më gjerë.

Sa i përket nocionit të identitetit, kemi të bëjmë me veçoritë kryesore të individit, kolektivitetit dhe shoqërisë në përgjithësi. Me këtë nënkuptojmë gatishmëri për njohjen e vetvetes, bashkësisë dhe kombit, gatishmëri e cila paraqet shtyllë dhe segment kryesor të formimit dhe funksionimit të një shteti që synon vlerat demokratike dhe avancuese.

Duke u nisur nga identiteti kolektiv, si njëri ndër pjesët përbërëse të identitetit, mund të shtojmë se identiteti shoqëror dhe shtetëror i Maqedonisë përfshihet drejtpërdrejtë në kontest të hapur shumëvjeçar me fqinjin jugor, për të cilin shteti i Maqedonisë kërkon zgjidhje me qëllim të arritjes së vlerave të mirëfillta, përmes integritit të vendit në strukturat euroatlantike.

Proceset integruese, paraqiten si njëra ndër vlerat thelbësore për shoqëritë bashkëkohore, sidomos për vendet e Ballkanit, vendet të cilat pikërisht përmes integritimeve synojnë arritjet maksimale dhe avancimet brendashoqërore. Republika e Maqedonisë përmes integritimeve gjen veten e saj në përmbushjen e qëllimeve të shoqërisë që jeton brenda kufijve të saj. Kontesti i lartpërmendur që më hollësisht do të shtjellohet në këtë punim shkencor, paraqet pengesën kryesore sa i përket integritimeve në strukturat euroatlantike, integritime këto

që janë tejet të rëndësishme për zhvillimin e vendit në të gjitha aspektet, e sidomos në atë ekonomik.

Historiku i fillimit të kontestit të emrit

Kontesti të cilin e kemi marrë për studim hasë në rrënjë të thella dhe të kahmotshme. Pikë së pari e shohim të arsyeshme që të cekim se emri *Maqedoni* ka rrënjë të thella dhe se aspak nuk bëhet fjalë për ndonjë popull apo etnitet, por bëhet fjalë vetëm për një territor i cili ka përfshirë pjesën e Detit Egje në Jug, Liqenit të Ohrit, Lumit Mesta në Lindje dhe vargun e maleve të Sharrit në Veri.³

Pra, nga e lartcekura mund të shohim se nuk bëhet fjalë për një konflikt të kohës së sotme, por mund të themi se ky konflikt daton që nga viti 1870 apo ndoshta edhe më vonë kur fillojnë të përhapen edhe sferat e interesit në mes shteteve ekzistuese të Ballkanit, ku bënin pjesë Bullgaria, Serbia, Greqia dhe nëpërmjet këtyre shteteve interesin kryesor të përfitimeve e kishin Rusia dhe Turqia.

Nga njohuritë e përgjithshme rreth historisë, në këtë kohë zhvillohet edhe lufta ruso-turke apo ndryshe e njohur edhe si Kriza Lindore, ku Rusia dhe Turqia shprehin interesat e tyre për këtë territor të emëruar Maqedoni. Këtu Rusia mendohej që nëpërmjet të Serbisë dhe territorit të Maqedonisë, të marrë edhe pjesë të Shqipërisë në atë kohë dhe të ketë dalje në det.

Pas kësaj lufte vjen edhe deri te Konferenca e Shën Stefanit⁴ në të cilin do të vendoset që të krijohet “Bullgaria e Madhe”, që do të përfshinte edhe Maqedoninë dhe nëpërmjet kësaj Serbia, po edhe Rusia të kenë dalje në detin Adriatik dhe Egje. Por, kjo ëndërr apo ky plan i Ruisë nuk u realizua, sepse Fuqitë e Mëdha i panë objektivat dhe qëllimet e Ruisë dhe me Traktatin e Berlinit⁵ ata e zvogëluan dimensionin e hartës së të ashtuquajturës “Bullgari e Madhe” duke ia marrë Maqedoninë kësaj pjese, pra Bullgarisë dhe duke e lënë atë nën kontrollin e Perandorisë Osmane.⁶

---

³ Dr. Alban Daci, “Një bashkëjetesë e “detyruar” mes Sllavo-maqedonasve dhe Shqiptarëve”, <http://www.forumivirtual.com/analiza/21868-ceshtja-e-maqedonise.html>

⁴ Traktati i Shën Stefanit u nënshkrua në mars të vitit 1878, por nuk u realizua

⁵ Traktati i Shën Stefanit u anulua me Traktatin e Berlinit i cili u mbajt tre muaj më vonë nga ai i Shën Stefanit, pra, në Qershor të 1878.

⁶ Dr. Alban Daci, “Një bashkëjetesë e “detyruar” mes Sllavo-maqedonasve dhe Shqiptarëve”, <http://www.forumivirtual.com/analiza/21868-ceshtja-e-maqedonise.html>

Duke pasur parasysh territorin në të cilin përfshihej Maqedonia, mund të themi se interesat serbe për këtë pjesë ishin të mëdha dhe pasi që me Kongresin e Berlinit u prishën idetë e Serbisë dhe Rusisë, më vonë pason edhe formimi i VMRO-së më 23 tetor të vitit 1893, e cila e bëri hartën e parë politike të Maqedonisë që përfshinte Maqedoninë e Egjeut, Pirinit dhe të Vardarit sepse ajo ishte e themeluar me qëllim që të kundërshtojë politikën serbe në Maqedoni që dëshironte të përfitojë nga kufizimet që kishte vendosur Kongresi i Berlinit mbi Bullgarinë.⁷

Serbët patën dy ide rreth Maqedonisë: ajo e Jovan Cvijiçit që popullin që jetonte në Maqedoni e llogariste si popullatë serbe dhe kishte idenë për serbizimin e Maqedonisë dhe Stojan Novakoviçit që ishte për idenë e “Maqedonizimit”, krijimin e kombit të ndërmjetëm në mes të bullgarëve dhe serbëve me qëllim të moslejimit të zgjerimit të Bullgarisë. Pikërisht kundër idesë së Stojan Novakoviçit ishte nxënësi i tij Krste Misirkov, për të cilin Gjorgje Dimitrovi thoshte se ishte agjent i interesave bullgare, prandaj e boton veprën “Za Makedonckite Raboti” (Për Punët e Maqedonisë), por ai e konceptonte Maqedoninë si hapësirë gjeografike, ndërsa për identitetin e këtij populli pa dyshim se ishte i mendimit që ky popull i takonte etnitetit bullgar, dhe modeli i shtetit për të cilin ai luftonte ishte Maqedonia e pavarur, për shkak të qëndrimit të fuqive të mëdha ndaj Bullgarisë dhe “shtet tampon” sipas modelit zviceran ku të gjithë etnitë që jetojnë aty, të jetojnë në harmoni, paqe dhe respekt të ndërsjellë, d.m.th. të lirohen të drejtat fetare, etnike dhe të gjitha llojet e të drejtave tjera.⁸

Duke u bazuar në këto dy idetë e lartshënuara mund të themi se interesi serb ndaj Maqedonisë ka qenë tepër i madh, edhe pse dy idetë kanë hasur në kundërshtime, mirëpo kanë pasur qëllimin e njëjtë, atë të moslejimit të zgjerimit të Bullgarisë.

Ky kontest ka rrjedhën dhe vazhdimësinë e saj edhe në vitet në vazhdim, e sidomos gjatë viteve 1911-1913 kur fillojnë luftërat ballkanike dhe krijohen edhe Aleancat Ballkanike.

Fillimi i luftërave ballkanike dhe krijimi i Aleancës Ballkanike kishin qëllimin kryesor marrjen nën sundim të tokave të quajtura Maqedoni, të cilat në atë kohë llogariteshin si tokë e askujt.

Në këto marrëveshje, rolin kryesor e kishte Rusia, e cila nuk kishte ndikim direkt, për

---

⁷ Rexhail Ramadani, Thelbi i kontestit Greqi-Maqedoni, Monday, 21 June 2010 13:56 <http://www.lajmifundit.com/lajmet/editoriale/komente/8227-thelbi-i-kontestit-greqi-maqedoni/lajmet/editoriale/komente/8227-thelbi-i-kontestit-greqi-maqedoni?format=pdf>

⁸ Po aty.

shkak të problemeve që mund t'i ndodhin me fuqitë e tjera të mëdha, por ajo ndikimin indirekt e kishte nëpërmjet aleates së saj në Ballkan, Serbisë.

Luftërat ballkanike përfundojnë me nënshkrimin e marrëveshjeve ndërmjet shteteve ballkanike për formimin e aleancave ballkanike. Marrëveshja përfundimtare është nënshkruar më 10 gusht të vitit 1913 kur në Konferencën e Bukureshtit vendoset ndarja e Maqedonisë në atë të Egjeut (që do t'i takonte Greqisë), Pirinit (Bullgarisë) dhe Vardarit (Serbisë).⁹

Burimi i kontestit mes Maqedonisë dhe Greqisë

Pas trazirave të shumta që nga viti 1870 e deri në përfundim të luftërave ballkanike, erdhi deri te një qetësim i situatës, deri në vitet kur zhvillohej Lufta e Parë Botërore. Kjo periudhë ndërlihet dhe përkon me pjesën e cila është edhe burimi i këtij konflikti, kohën e shpalljes së Republikës Popullore të Maqedonisë nga ana e kryetarit të Jugosllavisë së asaj kohe Josip Broz Tito.

Si pikë të rëndësishme, mund të marrim edhe faktin se Greqia është dashur të reagojë gjatë viteve 1945-1990, ose edhe më parë kur Tito e shpall Maqedoninë republikë, në suaza të Jugosllavisë, duke shpalosur dhe duke mbrojtur argumentin se sipas palës greke ky emër i ka takuar Greqisë që 3500 vjet më parë dhe të tentojë në ruajtjen e këtij emri, mirëpo grekët në këtë kohë ishin tejet pasiv, ndërsa reagimi i tyre më i madh do të vijë pas shpalljes së Maqedonisë shtet i pavarur dhe sovran më 8 shtator të vitit 1991.

Edhe pse Republika e Greqisë ka intensifikuar kampanjën për përvetësimin e historisë së kaluar antike të Maqedonisë që nga viti 1988 kur provincën e saj veriore e emëron me emrin Maqedoni, gjithashtu edhe universitetin në Selanik e emëron me po të njëjtin emër, vendos fytyrën e Aleksandrit të III të Maqedonisë (Lekës së Madh) në paratë e tyre si dhe shumë e shumë ngjarje të tjera të cilat do të dalin në pah, sidomos pas pavarësimit të Maqedonisë, po edhe më vonë gjatë viteve të fundit.¹⁰

Me shpalljen e pavarësisë, Maqedonia ka rihapur diskutimin mbi argumentin, përderisa në njohjen e shtetit të ri, Bullgaria ka afirmuar se ekzistojnë “dy vende dhe vetëm një komb”, duke nënvizuar kështu se maqedonasit duhet të konsiderohen etni bullgare. Por, edhe pse polemika me Sofjen ka pasur efekte të limituara, shumë më të theksuara dhe më evidente kanë qenë pasojat e kundërshtimeve nga Greqia. Edhe pse duke respektuar kriteret e

⁹ Dr. Alban Daci, “Një bashkëjetesë e “detyruar” mes Sllavo-maqedonasve dhe Shqiptarëve”, <http://www.forumivirtual.com/analiza/21868-ceshtja-e-maqedonise.html>

¹⁰ Спорот за името меѓу Грција и Македонија, ЈП Службен весник на РМ, Скопје, 2008.

përcaktuara nga “Komisioni i Arbitrimit” i drejtuar nga Robert Badinter, Maqedonia në vitin 1992 nuk njihet nga Komuniteti Evropian, që pas kërkesës greke, i kërkon Shkupit zyrtar të fshijë disa dispozita të shkruara në Kushtetutën e saj, që nga Greqia konsideroheshin si ndërhyrje në marrëdhëniet e brendshme të vendeve fqinje.

Sipas Athinës, emri “Republika e Maqedonisë” jo vetëm që përfaqëson uzurpimin e një emri dhe një simboli të historisë helene, por edhe një kërkesë të heshtur territoriale përballë homonimit të rajonit grek.¹¹

Për njohjen, qeveria e kryeministrit Mitsotakis i kërkon Shkupit zyrtar të pranojë tre kërkesa, heqje dorë nga çdo kërkesë territoriale, një deklaratë që mohon ekzistencën e një pakice maqedonase në Greqi dhe ndryshim të emërimit të shtetit, kjo e fundit refuzohet nga liderët maqedonas që afirmojnë idenë se pikërisht emri përfaqëson simbolin e identitetit kombëtar maqedonas.¹²

Kronologjia e kontestit Maqedoni - Greqi

1. 8 shtator 1991 - Maqedonia shpallet shtet i pavarur dhe sovran, ndërsa Republika e Greqisë intensifikon kampanjat për përvetësimin e historisë antike maqedonase;
2. Në prill të vitit 1992, Kuvendi i Republikës së Maqedonisë vendos të parashtron **Kërkesë për pranimin e Republikës së Maqedonisë në OKB**. Ndërsa, në po të njëjtin vit, më 27 qershor, Greqia me pozitën e saj në BE arrin që të ndikojë në të a.q. Deklaratën e Lisbonës, në të cilën thuhej se BE-ja do ta pranojë Maqedoninë por, ... *me emër i cili nuk do ta përmbajë fjalën “Makedonija”* (Maqedoni);
3. Më 8 prill 1993 sillet **Vendimi i Këshillit të Sigurimit të OKB-së** me të cilin shteti pranohet në OKB, me referencën “The former Yugoslav Republic of Macedonia” (Ish-Republika Jugosllave e Maqedonisë);
4. 16 shkurt 1994 - embargoja greke ndaj Maqedonisë me arsyetimin se fqinji i saj verior refuzon të ndërrojë emrin, flamurin dhe kushtetutën, si dhe atë se vendi fqinj ka pretendime territoriale ndaj provincave të saj veriore;

---

¹¹ Dr. Alban Daci, “Një bashkëjetesë e “detyruar” mes Sllavo-maqedonasve dhe Shqiptarëve”, <http://www.forumivirtual.com/analiza/21868-ceshtja-e-maqedonise.html>

¹² Interim accord between Macedonia and Greece, Neë York, 13/09/1995.

5. Më 13 gusht 1995, nën patronazhin e sekretarit gjeneral të OKB-së u nënshkrua “**Marrëveshja e përkohshme**”¹³ mes Maqedonisë dhe Greqisë, me të cilën të dy palët u pajtuan: ... *t’i vazhdojnë bisedimet nën patronazhin e Sekretarit gjeneral të OKB-së, sipas Rezolutës 845 të Këshillit të Sigurimit (1993) me qëllim që të arrihet marrëveshje mbi dallimet për emrin, të përcaktuara në atë Rezolutë, si dhe në Rezolutën 817 të Këshillit të sigurimit (1993).* Është e rëndësishme të theksohet se kjo Marrëveshje pas ratifikimit nga Kuvendi i Maqedonisë më 9 tetor 1995, ishte e sfiduar në Gjykatën Kushtetuese nga partia e atëhershme opozitare VMRO-DPMNE, me arsyetimin se kjo marrëveshje qenka nënshkruar nga përfaqësues i shtetit të Greqisë dhe personit privat nga Maqedonia, sepse z. Stevo Cërvenkovski në atë kohë paska qenë vetëm ushtrues detyre i ministrit të punëve të jashtme dhe se këtë gjë, sipas Kushtetutës së R. së Maqedonisë është dashur ta bëjë Qeveria e RM-së (kryeministri) ose kryetari i shtetit.
6. Në nëntor të vitit 2004, **SHBA-të e pranojnë R. e Maqedonisë me emrin e saj kushtetues.**¹⁴
7. Komisioni evropian i BE-së në **Raportin për statusin e kandidatit për Maqedoninë**, nga nëntori i vitit 2005 konkludon se: “... *kontesti me emrin mbetet i hapur (...) dhe se ... përpjekjet për zgjidhjen e tij duhet të përforcohen me një qasje konstruktive, që të mund më shpejtë të gjendet një zgjidhje reciprokisht e pranueshme në korniza të Rezolutave të OKB-së dhe në interes të bashkëpunimit rajonal dhe marrëdhënive të mira fqinjësore...*”
8. Moment tjetër i rëndësishëm për t’u shënuar në marrëdhëniet mes Maqedonisë dhe Greqisë në pjesën e emrit, është i ashtuquajti **Memorandumi i intelektualëve grekë për refuzimin (hedhjen) e emrit FYROM**, i datës 9 mars 2006. 56 intelektualë vendosin që fqinjin e tyre verior ta quajnë me emrin e saj kushtetues, pa marrë parasysh qëndrimet e Athinës zyrtare.
9. Ngjarje tjetër e marrëdhënive mes këtyre dy shteteve fqinje është edhe hapi i qeverisë maqedonase kur kah fundi i vitit 2006 dhe fillimi i vitit 2007, vendos që aeroportin më të madh në Maqedoni ta riemërojë me emrin “**Aleksandri i**

¹³ Kjo marrëveshje është e nënshkruar nga Ministri i atëhershëm i punëve të jashtme të R. së Maqedonisë z. Stevo Crvenkovski dhe z. Karlos Papuljas, ministër i atëhershëm i punëve të jashtme të R. së Greqisë.

¹⁴ Hap ky që e stimulon Republikën e Maqedonisë që të mbajë qëndrim të fortë për mosndryshimin e emrit.

Maqedonisë”, që më vonë pas reagimit të Ministrisë së Punëve të Jashtme të Greqisë vendos që ta ndryshojë emrin në **“Aleksandar Veliki”**, me pretekstin se kinse e paska lehtësuar përkthimin në anglisht.¹⁵

Kemi edhe ngjarje tjera lidhur me çështjen e emrit, por këto ishin disa nga më kryesoret që e shënuan këtë ngjarje politike. Zhvillime tjera kemi edhe gjatë vitit 2008 në prag të samitit të NATO-s në Bukuresht, por edhe gjatë Samitit, ku Greqia dha disa propozime serioze, ku në rast se Maqedonia i pranonte të njëjtat sot do të ishte pjesë e NATO-s.

Më 17 nëntor të vitit 2008, Republika e Maqedonisë para Gjykatës Ndërkombëtare të Drejtësisë (GJND), ngriti procedurë duke kërkuar nga ky trup gjyqësor të vendosë dhe të vërtetojë se Greqia ka kundërshtuar ftesën për anëtarësim të Maqedonisë në NATO dhe në këtë mënyrë ka rënë në kundërshtim me obligimet e saj sipas Marrëveshjes së Përkohshme.

Palët e kontestuara dhe sjellja e tyre

Me nënshkrimin e Marrëveshjes së Përkohshme mes Maqedonisë dhe Greqisë dhe me ndërmjetësimin e faktorit ndërkombëtar, përfaqësuesin special të Sekretarit gjeneral të Kombeve të Bashkuara, hapet një kapitull i ri i zhvillimeve rreth këtij kontesti.

Kjo marrëveshje nënshkruhet me qëllim që Maqedonisë t’i hiqet embargoja greke të cilën ajo e kishte vendosur ndaj saj, për shkak të refuzimit të saj që t’i pranojë ndryshimet e propozuara nga ana e Greqisë, mirëpo me kalimin e kohës Maqedonia pranon disa nga kushtet, ku ndërron flamurin e saj, pra heq diellin e Vergjinës si dhe bën ndryshimet kushtetuese, ndërsa konflikti i emrit vazhdon edhe më tutje sepse pala maqedonase mendon se me ndryshimin e emrit të shtetit ata do të humbasin edhe identitetin, por edhe gjuhën, që me një fjalë do të thotë se nuk do të ekzistojë as kombi maqedonas e as gjuha maqedonase.

Lidhur me sjelljen e palëve në këtë konflikt jemi të mendimit se ata kanë qëndrim indiferent, për faktin se palët në fjalë, duke këmbëngulur në mbrojtjen e argumenteve të tyre, nuk lëshojnë pe, e me këtë konflikti edhe më tej vazhdon të ngelet peng dhe i pazgjidhur.

Lidhur me palët (maqedonase, greke), duke bashkangjitur këtu edhe ndërmjetësimin ndërkombëtar, si një element që luan rolin e ideatorit dhe ndihmësit në këtë kontest, sipas opinionit më të gjerë, në të ardhmen, mund të lihet hapësirë që në të gjitha këto zhvillime si pjesëmarrës kooperativ, ndaras, ose në përbërje të palës së delegacionit maqedonas, edhe

---

¹⁵ Спорот за името меѓу Грција и Македонија, ЈП Службен весник на РМ, Скопје, 2008.

shqiptarët si etni e dytë më e madhe në Republikën e Maqedonisë, përmes përfaqësuesve të tyre në institucionet e shtetit të kontribuojnë në gjetjen e zgjidhjes rreth emrit.

Reagimi i opinionit të brendshëm dhe të jashtëm

Kemi disa raste ku reagimi i opinionit të brendshëm (pjesës dërmuese të qytetarëve të RM-së) lidhur më këtë çështje është i prerë dhe i pandryshueshëm. Këtë më së miri e dëshmon përkrahja e politikës së garniturës së pushtetit aktual nga ana e qytetarëve, por nga ana tjetër edhe një pjesë e opozitës insiston me ngul që kjo çështje të gjejë zgjidhjen e saj. Në disa anketa lidhur me këtë çështje të realizuara pak kohë më parë nga sektori civil dhe OJQ-të rezultojnë se nga 1110 qytetarë të anketuar në fillim të muajit korrik të vitit 2014, shumica e qytetarëve mendojnë se çështje më e rëndësishme politike është ruajtja e emrit kushtetues. Pasqyruar në përqindje, del se 66,5 % të qytetarëve të RM-së janë për ruajtjen e emrit kushtetues, ndërsa për sa i përket të njëjtës anketë, kemi dallime diametralisht të kundërta në mes të qytetarëve shqiptarë dhe atyre maqedonas ku 78% e qytetarëve shqiptarë si më të rëndësishme i vlerësojnë eurointegrimet, ndërsa 82% e qytetarëve maqedonas janë për ruajtjen emrit kushtetues dhe jo për eurointegrimet.¹⁶

Në njërën ndër anketat thuhet se qytetarët nuk e japin emrin për anëtarësim në NATO dhe BE. Kjo gjë vërehet në anketën e Institutit Pavel Shatev, e cila tregon se nëse nesër do të ishte organizuar referendum për ndërrimin e emrit me arsyetimin për anëtarësim në NATO dhe BE “PËR” do të kishin votuar 30,7 %, ndërsa 57,4% do të votonin “KUNDËR”. Në këtë pyetje nuk janë përgjigjur 12 % e të anketuarve. Referendumin do ta kishin përkrahur një përqindje e madhe e shqiptarëve, në krahasim me maqedonasit të cilët shumica do të votonin kundër.¹⁷

Sa i përket opinionit të jashtëm reagimi është i njëjtë sepse edhe bashkësia ndërkombëtare është e mendimit dhe këmbëngul se pa zgjidhjen e kontestit të emrit integrimet euroatlantike janë shumë larg Republikës së Maqedonisë.

Roli i institucioneve vendore dhe ndërkombëtare në parandalimin e kontestit

Për të ardhur deri te parandalimi i kontestit, kuptohet se rolin parësor e kanë institucionet vendore, por edhe ato ndërkombëtare.

Sa i përket të parëve, tek ato kohëve të fundit, por edhe më herët, parë në

---

¹⁶ Sitel.com.mk, 12/07/2010

¹⁷ Sitel.com.mk, 28/07/2010

këndvështrimin e sotëm dhe perspektivën e afërt, vërehet një indiferencë që shkon në favor të moszgjidhjes së shpejtë të këtij kontesti, për faktin se nomenklatura qeverisëse në pushtet duke mbuluar interesat e veta të ngushta, ngathtësojnë veprimet në këtë drejtim dhe orientojnë shtetin në drejtim të gabuar gjithnjë duke pasur drojë nga populli dhe nga bashkësia ndërkombëtare. Përderisa opozita në vazhdimësi zëshëm kritikon rrjedhën e ngjarjeve lidhur me këtë duke thënë se barrierë e vetme për mosintegrimin dhe ngecjen e shtetit në strukturat euroatlantike, nuk është vetëm kontesti i emrit, por këtu me këtë bashkërendojnë edhe politikat keq qeverisëse të pushtetit në çdo rrafsh që prek shoqërinë e vendit.

Të njëjtën e cekin edhe përfaqësitë diplomatike në vend, por edhe institucione relevante në BE. Në vazhdim disa deklarata të tyre dhënë për mediat në vend.

Përfaqësuesit diplomatik të akredituar në RM, duke filluar nga ambasadori i SHBA-së Jess Bailey, i BE-së Aivo Orav, si dhe disa eurodeputetë mendojnë se moszgjidhja e emrit do të sjellë regresin e Republikës së Maqedonisë dhe në këtë mënyrë vendi do të kthehet disa hapa mbrapa.

Njëra ndër deklaratat e përfaqësuesit të BE-së në Maqedoni, Aivo Orav u drejtohet dy kryeministrave për zgjidhje sa më të shpejtë të emrit duke thënë që edhe pse është një çështje që ndoshta në fillim do të hasë në moskuptime, është patjetër të arrihet një zgjidhje. Në vazhdim edhe deklarata në tërësi: “Çështja e emrit është si një re e errët që qëndron varur jo vetëm mbi qiellin e Maqedonisë, por edhe mbi qiellin grek, e mund të thuhet edhe mbi qiellin e Ballkanit Perëndimor. Mendoj se ekziston një përgjegjësi e madhe tek liderët e përfshirë në këtë proces, kryeministri juaj si dhe kryeministri grek për zgjidhjen e kësaj çështjeje njëherë e përgjithmonë. Kjo është një zgjidhje e vështirë që duhet të bëhet, dhe që do të dhembë në fillim, por duhet të zgjidhet dhe vërtetë shpresoj se dy kryeministrat do të gjejnë guxim dhe vullnet politik për të gjetur një zgjidhje. Konsideroj se, para së gjithash, kjo nuk është përgjegjësi e BE-së, por përgjegjësi e të dy vendeve, ndërsa të gjithë janë të gatshëm që ta mbështetin vendimin që do të merret”. Në një tjetër deklaratë po kjo ambasadore deklaroi se vullneti politik i të dyja palëve është i domosdoshëm për arritjen e një përfundimi të mirë dhe deri te një zgjidhje e pranueshme.

Ish-përfaqësuesi i BE-së në Shkup Ervan Fuere për njërin nga mediat e shtypura kishte deklaruar se: “Përgjigjja për këtë çështje varet nga Qeveria e Maqedonisë. Çdo

propozim dhe iniciativë është e mirëseardhur e ajo që është shumë e qartë, është fakti se urgjentisht duhet të gjendet zgjidhje për këtë çështje. Siç e dini tanimë është arritur marrëveshje për takim me ndërmjetësuesin në fund të muajit. Unë shpresoj se do të gjendet zgjidhje për këtë çështje. Por dua të them se nuk na takon neve që të japim përgjigje kësaj çështje, sepse dy palët duhet të gjejnë zgjidhje në drejtim të Kombeve të Bashkuara”, deklaroi Ervan Fuere, ambasador i BE-së në Shkup.¹⁸

Gjithashtu edhe eurodeputetët dhe përfaqësues tjerë të lartë të BE-së na paralajmërojnë për një zgjidhje sa më të shpejtë të këtij kontesti mirëpo Qeveria jonë nuk është edhe aq konstruktive sa edhe ajo e Greqisë.

Edhe ish-ambasadori amerikan në vend Paul D. Wohlers vlerësoi se: “Pa zgjidhjen e çështjes së emrit ardhmëria e vendit vihet në pikëpyetje. Është koha të fokusohemi, se cila zgjidhje është e pranueshme e jo të merremi me atë, se cila zgjidhje është e papranueshme”.¹⁹

Mënyra e zgjedhjes së kontestit dhe vendimi i Gjykatës Ndërkombëtare të Drejtësisë (GJND)

Pas shumë propozimeve, të cilat qeveria e Maqedonisë i ka refuzuar si p.sh.: REPUBLIKA MAKEDONIJA shkruar në latinisht, MAQEDONIA E EPËRME, REPUBLIKA DEMOKRATIKE E MAQEDONISË, REPUBLIKA E PAVARUR E MAQEDONISË, REPUBLIKA MAQEDONIA E RE, REPUBLIKA E MAQEDONISË (SHKUPI)²⁰ ose edhe shumë propozime të tjera kanë mundur të jenë të pranueshme dhe të mos e prekin identitetin, siç është për shembull emri Republika Demokratike e Maqedonisë, me të cilin emër populli që jeton në Maqedoni nuk do të mund të quhej maqedonas demokrat apo edhe maqedonas të pavarur sipas propozimit Republika e Pavarur e Maqedonisë.

Edhe pse insistohet që Maqedonia të ndërrojë emrin kushtetues si kusht për integritet euroatlantike, vlerësojmë se ky veprim është i padrejtë ndaj Maqedonisë e cila gjatë procesit të integritet euroatlantike vepronte sipas Marrëveshjes së Përkohshme të nënshkruar në mes të Republikës së Maqedonisë dhe Republikës së Greqisë, ku në nenin 11 thuhet se pala e parë (Greqia) nuk do ta pengojë palën e dytë (Maqedoninë) në anëtarësimin e saj në

¹⁸ Deklaratë dhënë për televizionin kombëtar Alsat-m me datë 06/04/2010, www.alsat-m.tv

¹⁹ http://www.dw-world.de/dw/article/0,,5533271,00.html?maca=alb-TB_alb_koha-4644-xml-cb

²⁰ Спорот за името меѓу Грција и Македонија, ЈП Службен весник на РМ, Скопје, 2008, стр.282-285.

organizatat ndërkombëtare në të cilat Greqia veç më është anëtare. Të njëjtën gjë Maqedonia e bënte edhe gjatë periudhës pas Samitit të Bukureshtit.

Mirëpo, me vendimin e Gjykatës Ndërkombëtare të Drejtësisë në favor të Maqedonisë, të miratuar më 5 dhjetor të vitit 2011, ndër të tjera thuhet:

- **Duke kundërshtuar anëtarësimin e Republikës së Maqedonisë në NATO, në periudhën para samitit të NATO-s në Bukuresht, nga viti 2008, Greqia ka shkelur marrëveshjen e përkoshme të vitit 1995;**
- **Nga Greqia pritet që mos ta cënojë përsëri të drejtën ndërkombëtare (që siaps definicionit ka të bëjë me “mirëbesimin e saj”);**
- **Maqedonia edhe më tej mund ta përdor emrin e saj kushtetues edhe në marrëdhëniet me Greqinë, por edhe në kuadër të organizatave ndërkombëtare;**
- **Të gjitha qëndrimet e Greqisë se Maqedonia ka thyer marrëveshjen e përkoshme, refuzohen kategorikisht.**

Sipas kësaj, GJND-ja në mënyrë eksplicite vendosi se Maqedonia ka të drejtë që veten e saj ta emërojë me emrin e saj kushtetues në marrëdhëniet e saj me Greqinë, si dhe Greqia nuk mund ta kundërshtojë anëtarësimin e plotë të Republikës së Maqedonisë në NATO ose në organizata tjera ndërkombëtare në bazë të “qëllimit” të Maqedonisë që veten e saj ta emërojë me emrin e saj kushtetues në organizatat ndërkombëtare.

Gjykata ka vendosur se kundërshtimi nga ana e Greqisë para dhe gjatë samitit të NATO-s në Bukuresht paraqet shkelje të së drejtës ndërkombëtare. Nga ana tjetër nga Greqia pritet që në të ardhmen mos ta shkelë marrëveshjen përsëri, duke pasur parasysh se një shkelje tjetër do të ishte në kundërshtim me të drejtën ndërkombëtare dhe do të nënkuptonte mosrespektimin e vendimit të Gjykatës Ndërkombëtare të Drejtësisë.

Aktvendimi i Gjykatës Ndërkombëtare të Drejtësisë i datës 5 dhjetor 2011 është i obligueshëm për palët dhe kundër të njëjtit nuk janë të lejuara norma tjera ligjore.

Edhe me rënien e Qeverisë së Papandreut, si dhe me problemet e shumta që Greqia pati me krizën e thellë ekonomike e financiare, edhe përkundër insistimit mjegullues dhe tejet indiferent të palës maqedonase, çështja e emrit mbeti pezull dhe e pazgjidhur. Në ndërkohë gjatë viteve 2012-2015 u zhvilluan një sërë raundesh të bisedimeve mes negociatorëve të ndryshëm të deleguar nga qeveritë e palëve përkatëse dhe mes ndërmjetësit të deleguar nga

ana e sekretarit të përgjithshëm të OKB-së, Matthew Nimetz, në kryeqytetet e vendeve përkatëse dhe në selinë e OKB-së në New York, por të njëjtat edhe më tej rezultojnë si të pasuksesshme dhe pa ndonjë rezultat konkret. Si arsye për këtë palët edhe më tej akuzojnë njëra tjetrën me akuzat e cekura më lartë, por duket se problemet e brendshme të Maqedonisë dhe Greqisë, probleme këto që prekin pothuajse të gjitha sferat e jetës shoqërore, duke përfshirë këtu edhe krizën ekonomike dhe financiare (sa i përket Greqisë) dhe administrimi i gabuar i politikave të përgjithshme të qeverisë së Maqedonisë, ku përfshihen të gjitha segmentet, shpie deri te mjegullimi, mospasja e idesë dhe stërzgjatja e gjetjes të një propozimi konkret për zgjidhjen e kontestit shumëvjeçar rreth emrit.

Duke qenë të vetëdijshëm se kjo çështje, apo zgjidhja e sa mëhershme e këtij kontesti do të ishte në dobi të të dyja palëve, e sidomos të asaj maqedonase, për shkak se i njëjti, ngadalëson shumë procese të rëndësishme, e posaçërisht ato eurointegruese dhe në këtë situatë dhe pozitë në të cilën gjenden shtetet, palët, qeveritë dhe organet përkatëse të përfshira në këtë problematikë, do të gjejnë elementet dhe mekanizmat e duhura për të ardhur shumë shpejtë deri te një propozim i pranueshëm si për Republikën e Greqisë po ashtu edhe për republikën e Maqedonisë, propozim ky i cili do të hedhet në tavolinën negociuese nga ndërmjetësi ndërkombëtar dhe i cili propozim do të miratohej nga të gjithë aktorët e kyçur në këtë problematikë, do të hapte perspektiva frytdhënëse të cilat do të ishin në favor të të dy shteteve të konfrontuara rreth kësaj çështje që daton tashmë 24 vite me radhë.

Literatura e shfrytëzuar

1. Dr. Alban Daci, “Një bashkëjetesë e “detyruar” mes Sllavo-maqedonasve dhe Shqiptarëve”, <http://www.forumivirtual.com/analiza/21868-ceshtja-e-maqedonise.html>
2. Rexhail Ramadani, Thelbi i kontestit Greqi - Maqedoni, Monday, 21 June 2010 13:56 <http://www.lajmifundit.com/lajmet/editoriale/komente/8227-thelbi-i-kontestit-greqi-maqedoni/lajmet/editoriale/komente/8227-thelbi-i-kontestit-greqi-maqedoni?format=pdf>
3. Спорот за името меѓу Грција и Македонија, ЈП Службен весник на РМ, Скопје, 2008.
4. Sitel.com.mk, 12/07/2010
5. Sitel.com.mk, 28/07/2010
6. Sitel.com.mk, 28/09/2010
7. www.alsat-m.tv, 31/03/2010,
8. www.alsat-m.tv, 06/04/2010,
9. http://www.dw-world.de/dw/article/0,,5533271,00.html?maca=alb-TB_alb_koha-4644-xml-cb
10. www.mfa.gov.mk
11. Interrim accord between Macedonia and Greece, Neë York, 13/09/1995.
12. Vendimi i Gjykatës Ndërkombëtare të Drejtësisë, 5/12/2011.